

Gesneuvelde Duitse militair(en) bij Angeren

Op internet proberen belangstellenden in forums te achterhalen hoe het verloop van oorlogshandelingen is geweest. Zo ook in de meidagen van 1940.

Eén van hen is Luitenant-Kolonel b.d. E.H. Brongers. Anderen zijn Günter Wening en Bemmelaar Wilko Vermeer. De navolgende informatie is afkomstig uit hun forum-informatiewisselingen.

In zijn boek "Duitse gevallen Meidagen 1940" meldt Luitenant-Kolonel b.d. E.H. Brongers (Laatste aanvulling of wijziging: 10 mei 2016) het sneuvelen van twee Duitsers op Angers grondgebied:

HEMPELMANN

Voornaam: Josef
Rang: Stabsfeldwebel
Geboortedatum: 07.08.1904
Geboorteplaats: Antfeld
Datum sneuvelen: 10.05.1940
Plaats sneuvelen: Kuilenburg (bij Angeren)
Oorspronkelijk begraven: Grebbeberg
Ysselsteyn graflokatie: CA-018
Herbegraven: Ysselsteyn
Onderdeel: Btl zbV 800; oorspronkelijk 1/Grz.Wa.36.
Code: BBV (zie bijlage 1)
Gewond nabij kazemat 50 van de Groep Betuwe. Is daaraan overleden. Hij was ingedeeld bij de overvalploegen voor de bruggen over het Maas-Waalkanaal. Ws is hij met een Feldlazarett meegevoerd en vervolgens op de Grebbeberg begraven.

KUTZ

Voornaam: Walter
Rang: Schütze
Geboortedatum: 12.02.1908
Geboorteplaats: Saagen
Datum sneuvelen: 10.05.1940
Plaats sneuvelen: tussen Huissen en Angeren
Oorspronkelijk begraven: Arnhem BP Zijpendaal
Ysselsteyn graflokatie: M-05
Herbegraven: Ysselsteyn
Onderdeel: Aufklärungs Schwadron 207
Code: I207 (zie bijlage 1)

https://www.grebbeberg.nl/forum.php?page=forum_discussiegroep&group=1&item=9986&p=2554

Over het sneuvelen in Angeren van Walter Kutz bestaat geen twijfel. Over het sneuvelen van Josef Hempelman in Angeren daarentegen wel. Het volgende is ontleend aan een forum en gewisseld in 2003:

Wilko Vermeer: In boeken en streekhistorische werken over de gevechten rond kazematten 48 en 50 nabij Kamervoort (ter hoogte van Angeren) komt over het algemeen mbt gesneuvelde Duitse militairen één naam naar voren, Walter Kutz van Aufklärungs Schwadron 207, gesneuveld tussen Huissen en Angeren. Nadere localisering wordt rond deze persoon nagenoeg nergens goed gegeven. Op 10 mei 1940 is er vuurcontact geweest langs de dijk, vanaf het oversteekpunt van de Duitse troepen. Hier zijn voor zover bekend geen Duitse slachtoffers gevallen.

Voorts is er, volgens de diverse boeken, twee keer vuurcontact geweest rond de kazematten 48 en 50, inderdaad bij de locatie genaamd Kuilenburg en Kerkelanden, in een gebied ten westen van Angeren, wat wij hier Kamervoort noemen.

In Bernier Cornielle's boek 'Tussen Mobilisatie en capitulatie. De Betuwe in verweer', geeft hij weer: "Een deel van de Duitsers die in de ochtenduren van 10 mei het Pannerdensch Kanaal oversteken, duikt aan het begin van de avond op voor de hoofdstelling van de Groep Betuwe.....en levert op beperkte schaal strijd met de bezetting van een viertal kazematten"(dit moeten in ieder geval Kazemat 48, 49 en 50 geweest zijn)."

Volgens verslag van Reserve 2e Luitenant G. de Meulder, 4-III-43 RI (IMG) verschenen rond 18.00 uur bij Kazemat 48 op de weg van Angeren een aantal vrouwen en kinderen, waarachter vandaan plots Duitse soldaten om de hoek fietsen. Het Nederlandse vuur dwingt de Duitsers dekking te zoeken. Of hier Duitse slachtoffers zijn gevallen is niet bekend, gezien de fietsende militairen zouden deze van Aufklärungs Schwadron 207 geweest kunnen zijn. Kan dit bevestigd worden door iemand? Misschien is Walter Kutz hierbij getroffen. Overigens vind ik nergens waar en bij welk gevecht precies Walter Kutz is omgekomen.

Voorts vervolgt Cornielje met een verhaal uit het verslag van Reserve 1e Luitenant B. Verschuur, 4-III-43 RI (IMG): "De Duitsers brengen geschut in stelling..... In de omgeving van kazemat 50 komt het die avond tot een wonderlijke confrontatiehet enige Duitse slachtoffer.....".

Verschuur schrijft hierover: "Ik werd verrast door een mededeeling van Sergeant Bloembergen dat kazemat 50, welke dicht bij zijn opstelling lag was overrompeld. Hij had geschreeuw van 'Hände hoch' gehoord, daarna enkele schoten en vervolgens niets meer. Wat later meldde de groepscommandant uit kazemat 50 (sergeant Creemers) zich bij mij en bracht verslag uit over de overrompeling van zijn kazemat welke was geschied door één Duitse soldaat. Deze ontwapende de zoeklichtbediening bij Kazemat 50 (soldaten A.J. Meyer en Krüger) en de bezetting van de kazemat deze te verlaten. In plaats hiervan slaagde sergeant Creemers erin Krüger een pistool in zijn handen te geven, waarop de Duitser en hij op elkaar schoten. Krüger werd niet gewond doch de Duitser werd vermoedelijk in zijn buik getroffen. De Duitser koos daarop het hazepad en werd niet achterhaald."

Is dit een typische actie voor een militair van Aufklärungs Schwadron 207, dan zou het Kutz kunnen zijn, maar die was gesneuveld en niet vermeld als zijnde eerst gewond en later overleden. Of zou dit toch de genoemde Hempelmann kunnen zijn geweest. Het lijkt namelijk een typische overvalsactie zoals de eenheid van Hempelmann uitvoerde. Ik begrijp de reservering die kan ontstaan vanwege de documenten over Hempelmann. Er is een handgeschreven notitiebriefje van gesneuvelde Nederlandse soldaten met ook de naam van Hempelmann erop, ongedateerd, maar in een boekwerkje gedateerd 11 september 1940. En er zijn twee getypte brieven, één in Duits en één in Nederlands, gedateerd 11 en 12 november 1941, aangevende dat Hempelmann op 11 mei 1940 in Culemborg is overleden aan zijn verwondingen.

Günter Wening: Volgens de verhalen die ik van mijn opa en andere oude inwoners van het dorp Angeren kreeg is Walter Kutz gesneuveld achter in de straat Kamervoort (een straat tussen Huissen en Angeren). Daar stond vroeger een kazemat, van waaruit de groep waar Kutz deel van uitmaakte beschoten werd. Op deze site zag ik dat Schütze Kutz deel uitmaakte van 'AufklSchw 207'. Deze groep is volgens de verhalen over de dijk vanuit richting Doornenburg door Angeren gefietst. Heeft iemand hier meer informatie over?

Brongers: De melding van de heer Wening is correct. Aufklärungs Schwadron 207 trad op als flankbeveiliging van de 207.Inf.Division en trad in de Betuwe op. (Werd later toegevoegd aan de Gruppe Brückner die tegen de Betuwstelling werd ingezet).

Aufkl.Schw.207 overschreed om 10 uur op 10 mei het Pannerdens kanaal na een kort gevecht bij het Peilhuis (ruim 2 km noord van fort Pannerden), nadat eerder een actie bij het pontveer (ruim 1 km noord van het fort) was afgewezen. Het eskadron rukte via Doornenburg en Angeren op naar de zwakke verdedigingslijn (voortzetting IJssellinie). Bij kazemat 50 bij Kerkelanden, ten westen van Angeren, onstond een kort gevecht. Daarbij is Schütze Walter Kutz, geboren op 12.2.1908 gesneuveld. Na later op de begraafplaats Zypendaal te Arnhem te zijn begraven, werd hij na WO-II overgebracht naar Ysselsteyn, Vak M, Graf 5. Op Kaart nr 1 van het stafwerk 'De verdediging van het Maas-Waalkanaal en de Over-Betuwe' is de beweging van Aufkl.Schw.207 ingetekend.

Günter Wening: Is er nog meer bekend over het gevecht van Aufklärungs Schwadron 207 bij Kerkelanden? De kazemat werd enkele jaren geleden helaas gesloopt. Vielen er nog gewonden bij Aufkl.Schw.207? Uit hoeveel man bestond Aufkl.Schw.207? Waren die allemaal op de fiets? Van welke eenheid waren de Nederlanders die de kazemat bemanden? Hebben zij kunnen vluchten of werden ze gevangen genomen? Dit zijn erg veel vragen, maar hopelijk kan ik enkele antwoorden krijgen. Walter Kutz werd in eerste instantie schuin tegenover de kazemat bij boerderij 'Kerkelanden' begraven.

Brongers: Een antwoord op vele vragen.

5) De bezetting van kazemat 50 behoorde tot 4-III-43 RI (een extra aan 43 RI toegevoegde cie, bestaande uit 3 pelotons. Het stafwerk vermeldt o.m.: "Bij de kazemat 50 bevond zich een zoeklicht met bediening. Een Duitse soldaat zag hier kans, deze 2 soldaten te ontwapenen en sommeerde daarna de kazematbezetting tot overgave. De sergeant, kazemat C, wist echter een der ontwapende soldaten een pistool in de hand te drukken. Deze vuurde op de Duitser en de Duitser, die waarschijnlijk gewond werd, vuurde terug en verdween". Dit moet Kutz zijn geweest, die kennelijk aan zijn verwondingen is overleden.

Een Allert Goosens mengt zich in de informatie-uitwisseling: Ik bedoelde ook dat 44 en 46 RI niet tot de Betuwe Groep behoorden. Daarom stelde ik ook dat zij de zuidgrens verdedigden langs de Rijn. Ik had dat wel duidelijker kunnen plaatsen in de reactie.

Overigens vraag ik me af of Kutz de soldaat was die in direct vuurgevecht raakte met de Nederlandse soldaat die de overste beschrijft. Als ik de foto bekijk van zijn graf, dan is duidelijk zichtbaar dat de helm van Kutz (er voor het gemak van uitgaande dat zijn helm op het graf staat) doorboord is bij Daarom stelde ik ook dat zij de zuidgrens verdedigden langs de Rijn. Ik had dat wel duidelijker kunnen plaatsen in de reactie.

Overigens vraag ik me af of Kutz de soldaat was die in direct vuurgevecht raakte met de Nederlandse soldaat die de overste beschrijft. Als ik de foto bekijk van zijn graf, dan is duidelijk zichtbaar dat de helm van Kutz (er voor het gemak van uitgaande dat zijn helm op het graf staat) doorboord is bij het voorhoofd. Ik kan me niet voorstellen dat een hoofdschotwond aanleiding kan geven tot weggrennen.